НАУКА І ОСВІТА

SCIENCE AND EDUCATION

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

Науково-практичний журнал
ПІВДЕННОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ НАПН УКРАЇНИ

7'2014/CXXIV

НАУКА І ОСВІТА

SCIENCE AND EDUCATION – НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

№7/CXXIV, ЛИПЕНЬ, 2014

ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА

Науково-практичний журнал
Південного наукового Центру НАПН України.
Рік заснування – жовтень 1997
Постановою Президії ВАК України №1-95/6 від 06.10.2010 р.
журнал внесено до переліку ВАК України за фахом педагогіка.
Постановою Президії ВАК України №1-05/7 від 10.11.2010 р.
журнал внесено до переліку ВАК України за психологічними науками.

Редакційна колегія

ЧЕБИКІН Олексій, д. психол. н., професор, академік НАПН України *(головний редактор)* (Україна),
БОГУШ Алла, д. пед. н., професор, академік НАПН України *(заступник гол. редактора, педагогіка, методика)* (Україна),
БЄДНИЙ Григорій — д. психол. н., професор (США),
БОГДАНОВА Інна, д. пед. н., професор (Україна),
ВЕЛИТЧЕНКО Леонід, д. психол. н., професор (Україна),
КАЛІНА Надія, д. психол. н., професор (Україна),
КАРПОВА Елла, д. пед. н., професор (Україна),
КУРЛЯНД Зінаїда, д. пед. н., професор (Україна),
ЛИНЕНКО Алла, д. пед. н., професор (Україна),
МАКСИМЕНКО Юрій, д. психол. н., професор (Україна),
МАРТИНОВА Раїса, д. пед. н., чл.-кор. НАПН України (Україна),
ПРОХОРОВ Олександр, д. психол. н., професор (Росія),
САННІКОВА Ольга, д. психол. н., професор (Україна),
СИМОНЕНКО Світлана, д. психол. н., професор (Україна),
СНІГУР Людмила, д. психол. н., професор (Україна),
ТУРБОВСЬКИЙ Яків, д. пед. н, професор (Росія)
ЧИЖИК Олександр, д. психол. н., професор (США),
БАЛЮК Анна *(відповідальний секретар)*

ББК 74я 54
Н 34
УДК 37 (05) "54-02"

Журн. науково-практичний.
Педагогіка і психологія.
Зареєстровано 11.06.1997 р. серія КВ № 2802
© Південний науковий Центр НАПН України, 2013

Рекомендовано до друку спільним засіданням членів Вченої Ради ПНЦ НАПН України та Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 26.06.2014 р. (Протокол № 12)
Здано до набору 07.07.2014 р. Підп. до друку 14.07.2014.
Формат 60x90/16. Папір друк. №1.
Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 13. Ум. друк. арк. 26.
Наклад 150 прим. Зам. № 68.
Комп'ютерна верстка А. С. Балюк
Редакція англійських текстів А. С. Балюк

Видається за сприяння Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Адреса редакції:
65020 Одеса, вул. Старопортофранківська, 26,
тел. (048) 723-40-98 (*головн. редактор, заст. головн. редактора; відповідальний секретар*),
E-mail: naukaiosvita2006@rambler.ru

ЗМІСТ

Ахмет Али Айдын Методика исследования концепта «любовь» в русской и турецкой картинах мира (на материале произведений И. А. Бунина и Я. К. Беятлы) 7

Алексеева Т. Б., Писарева С. А. Управление инновациями в образовании: возможности культурологического подхода 10

Балакірєва В. А. З історії розвитку трудового навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку та форм організації цього процесу 15

Батракова И. С. Особенности образования взрослых в современном университете: организационно-педагогический аспект 20

Біла О. О. Професійна підготовка майбутніх соціономістів сфери до створення безпечних умов соціально-педагогічної діяльності в загальноосвітній школі 24

Білгородська О. Є. Формальна композиція в системі художньої освіти майбутніх архітекторів 27

Боксгорн В. В. Роль соціально-педагогічної перцепції у фаховій підготовці майбутніх соціономів педагогічних університетів 31

Васенко О. В. Хмарні технології у підвищенні якості управління навчальним процесом 35

Вітрук О. А. Формування професійної майстерності майбутнього вчителя технологій в умовах професійної підготовки 40

Галактионова Т. Г, Зайцева Е. В. Читательская компетентность как фактор активизации информационных связей в системе управления педагогическим процессом 47

Георгієв В. М. Мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ 51

Гладкая И. В. Информационная поддержка студентов в системе управления образовательной деятельности в рамках педагогической олимпиады 56

Глубокова Е. Н. Основные образовательные программы в вузе как механизм управления знаниями... 59

Гуменюк Т. Б., Корець М. С. Системний підхід як складова освітньої інноватики 63

Горщенко Ю. А. Формування оцінно-естетичних суджень у майбутніх учителів початкової школи в навчальному процесі вищої школи 67

Гущак Ж. М. Концептуальна модель технологічного процесу формування безпекознавчої компетентності студентів 71

Демір М. І. Рефлексія як компонент формування інтерпретаційної культури майбутнього вчителя музики 76

Ерсьозоглу І. Інформаційно-аналітична діяльність менеджерів освіти шкільного рівня 80

Заплатинський В. М. Аналіз підготовки школярів та студентів з питань безпеки, здоров'я та цивільного захисту в Україні та її зміни у зв'язку з виникненням військових загроз 84

Карпова С. М. Індивідуалізація навчання у практиці художньої підготовки майбутніх архітекторів.... 91

Кінєшева А. Ю. Використання інформаційних технологій у формуванні прогностичної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти 94

Коваленко І. В. Реалізація інноваційної випереджаючої освіти у системі підготовки вчителів технологій 98

Козлова А. Г. Управление подготовкой студентов магистратуры на основе принципа обогащающего обучения 103

Кузьменко Ю. О. Особливості підготовки державних службовців до аналітичної діяльності 107

Курач М. С. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі художньо-проектної діяльності 111

Литовченко О. В. Управление развитием регулятивних универсальных учебных действий школьников 115

Москальов М. В. Дослідження стану тривожності молодих педагогів при входженні в освітню організацію 119

Назаров О. А. Проблемні питання порядку проведення атестації судових експертів-психологів відповідно до чинного законодавства України 123

Омельченко Л. М. Внутрішня мотивація педагогічної діяльності: сутність та чинники 128

Омельчук О. В. Характеристика розвитку творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання художньої обробки матеріалів 131

Оршанський Л. В., Цісарук В. Ю. Структурно-функціональна модель фахового навчання майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини 136

Пак І. О. Формування естетичної і художньої культури школярів засобами хореографічного мистецтва 141

Парфенюк В. О. Самовдосконалення особистості як психолого-педагогічна проблема 144

Перепелиця О. В. Художньо-творча виставка як підсумок творчої діяльності колективу 147

Петухова Т. А. Професійна компетентність майбутніх фахівців з технологій у системі управління пе-

УДК: 159.922.6:005

М. В. Москальов

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТРИВОЖНОСТІ МОЛОДИХ ПЕДАГОГІВ ПРИ ВХОДЖЕННІ В ОСВІТНЮ ОРГАНІЗАЦІЮ

У статті розглянуто дуже важливу проблему сьогодення, а саме: стан молодих педагогів при входженні в освітню організацію. Автором проаналізовано результати дослідження молодих педагогів щодо стану тривожності. Виявлено чинники, що впливають на стан тривожності молодих педагогів. Досліджено складові (психічні, фізіологічні, соціально-професійні) тривожності молодих педагогогів при входженні в освітню організацію. А також співвіднесено отримані дані з можливістю впливу на виконання молодими педагогами професійної діяльності при входженні в освітню організацію.

Ключові слова: *освітня організація, молоді педагоги, входження, входження в організацію, тривожність.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти, як і сучасне українське суспільство, перебуває в стані соціально-екномічної кризи, що вимагає докорінної трансформації та перебудови багатьох сфер людської діяльності. Особливе місце відведено фахівцям, які посідають головну ланку в системі освіти, а саме – педагогам, вчителям. На нашу думку, найбільш незахищеною групою фахівців є молоді педагоги, які щойно закінчили ВНЗ та розпочинають свою діяльність в системі освіти. Коли молодий педагог входить в освітню організацію, то наявність диплому про вищу освіту вказує лише на рівень отриманих теоретичних знань, проте поза увагою залишаються такі питання, як: наявність умінь та навичок передавати свої знання; здатність до співпраці з усіма учасниками навчально-виховного процесу; відповідність психологічних якостей тощо. Разом з тим, варто зазначити, що увагу на стан, у якому перебуває молодий педагог при входженні в освітню організацію, досліджено недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури надав можливість виявити, що входження молодого педагога в організацію розглядається як початковий етап професійної діяльності під час якого відбувається: *засвоєння* правил, норм та цінностей професії; *формування* та усвідомлення себе як суб'єкта професії; *оволодіння* психологічними важливими якостями, необхідними для виконання своїх професійних обов'язків; *оптимізація* професійних знань, вмінь та навичок щодо психологічної готовності до діяльності в організації [10].

Виявлено у психологічній літературі різноманітні визначення поняття «тривога», а саме:

- тимчасовий психологічний стан, який виникає під впливом стресових чинників (Р. Лазарус(1970) [8], Ф. Б. Березін(1988) [2]);
- негативний емоційний стан (Я. Рейковский (1979) [11]);
- психічний стан, детермінуючим чинником у виникненні якого є умови невизначеності (Б. Г. Ананьев (1988) [1]).

У багатьох працях зазначається, що тривога переживається у чотирьох життєвих аспектах: фізіологічному, емоційному, поведінковому, а також через моделі думок і відносин. Автори зазначають, якщо людина схильна часто і сильно переживати стан тривоги (має низький поріг виникнення реакції тривоги) – вважають, що тривожність є рисою особистості [12]. Зазначимо, що в цьому разі тривожність розуміється, як:

- комплекс емоцій, що включає страх, ворожість, страждання, сором, провину, психофізіологічне збудження (при домінуванні страху). (К. Ізард (1980) [4]);
- властивість темпераменту [1];
- індивідуально диференційована властивість особистості, що активізується при фрустрації соціальних потреб (Н.В. Імедадзе (1971) [6]).

Отже, виявлено дихотомічний вияв поняття в яке потрапляє людина, з одного боку – це ситуативне явище, а з іншого – як особистісна характеристика з урахуванням динаміки його перехідного стану.

Метою статті є виявлення рівнів тривожності та чинників, які впливають на їх виникнення у молодих педагогів при входженні в освітню організацію.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження рівня тривожності нами було використано методику виявлення рівня тривожності Тейлора в адаптації Т. А. Немчинова [9], яка містить 50 запитань. Досліджуваним пропонувався перелік тверджень, що орієнтовані на виявлення певних станів молодих педагогів, які оцінювались сумарно за такою шкалою: 40-50 балів – дуже високий рівень тривоги; 25-40 балів – засвідчує наявність високого рівня тривоги; 15–25 балів – середній (з тенденцією до високого) рівень; 5–15 балів – середній (з тенденцією до низького) рівень та 0–5 балів – про низький рівень тревоги.

У дослідженні брали участь 374 молодих педагогів, із них жінок – 82,9 %, чоловіків – 17,1 %. Окрім того виявлено категорії молодих педагогів за здійсненням професійної діяльності: педагоги філологи (українська мова та література (15,8 %), педагоги з фізичного виховання (19,8 %), педагоги філологи (мова і література (іноземна, англійська)) (33,4%), педагоги інформатики та основ економіки (31,0 %).

Аналіз отриманих результатів надав можливість виявити такі показники рівня тривожності у молодих

педагогів при входженні в освітню організацію: дуже високий рівень тривоги – 2 %; високий рівень тривоги – 12 %; середній (з тенденцією до високого) рівня – 32 %; середній (з тенденцією до низького) рівня – 49 % та низький рівень тривоги – 5 %.

Проаналізуємо більш детально розподіл відповідей молодих педагогів на окремі запитання методики. Підтримуючи думку деяких авторів [12], які досліджували тривожність при виконанні професійної діяльності та виділяли її складові, проаналізуємо тривожність на основі трьох складових (психологічної, психофізіологічної та соціально професійної).

Психологічна складова тривожності переважно була представлена психологічними якостями та властивостями, які виявлялись на основі характеристики несформованої емоційної сфери молодих педагогів (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз результатів самооцінки молодих педагогів щодо психологічної складової тривожності при входженні в освітню організацію (у %)

Характеристика психологічної складової тривожності	Показники	
	Виявляє	Не виявляє
Зазвичай я спокійний і вивести мене із себе не легко	60,7	39,3
Рідко втомлююсь	31,0	69,0
Наявність позитивної модальності	75,1	24,9
Впевненість у собі	64,7	35,3
Наявність сміливості	62,0	38
Дефіцит впевненості	48,7	51,3
Хвилювання без причин	33,7	66,3
Наявність думок, про які не бажано розповідати іншим	57,5	42,5

Як видно із табл.1, у молодих педагогів переважають показники, які вказують на наявність сформованої емоційної сфери, проте варто відмітити, що майже *третина досліджуваних* схильна до втомлюваності, негативної модальності у поведінці; *четверта частина* опитуваних демонструє можливість дратуватися з будь-якої причини, невпевненість у собі, досить несміливу поведінку та хвилювання без причин. Також зазначимо, що молоді педагоги мають думки, про які не бажано розповідати іншим (57,5 %). Це вказує на необхідність проведення додаткової консультативної та роз'яснювальної роботи з молодими педагогами з метою розвитку їх емоційної сфери та психологічного розвантаження задля ефективності виконання професійної діяльності.

Психофізіологічна складова тривожності молодого педагога супроводжувалась наявністю характеристик, які відображали їх особливості організму (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз результатів самооцінки молодих педагогів щодо психофізіологічної складової тривожності при входженні в освітню організацію (у %)

Характеристика психофізіологічної складової тривожності	Показники	
	Виявляє	Не виявляє
Власна нервова система розхитана	74,1	25,9
Відчуваю головні болі	69,3	30,7
Несхильний до почервоніння	50,8	49,2
Маю неспокійний сон	19,0	81,0
Часто плачу	22,5	77,5

Як випливає з даних, наведених у табл. 2, характеристика психофізіологічної складової тривожності свідчить про наявність ряду фізіологічних нездужань молодих педагогів, а саме: «відчувають головні болі» (69,3%), вказують на «розхитаність власної нервової системи» (74,1 %), «схильність до вазомоторних проявів» (49,2 %). Більшість досліджень [2; 3; 7;] вказують на те, що погіршення стану здоров'я, може призводити до перенапруження, роздратованості та сприяти поглибленню тривожності.

Аналіз результатів *соціально-професійної складової* надав можливість виявити характеристики, що вказують на вплив тривожності молодих педагогів при входженні в освітню організацію (табл. 3).

З даних, наведених у табл. 3, соціально-професійна складова тривожності молодих педагогів характеризується переважанням показників, які виявили певні групи досліджуваних: «на роботі мені іноді сумно» (71,4 %), «очікування мене нервує» (68,7 %), «буваю непосидючим» (60,4 %) «чутливий до невдач» (51,1 %). Такі характеристики вказують на згасання бажань здійснення інноваційної діяльності, активності та нововведень. Про це може свідчити і наявність майже *третини досліджуваних*, які відчувають

«при виконанні професійної діяльності свою безкорисність» (27,0 %), «непридатність до обраної професії» (28,6 %), «працюють з напругою» (28,9 %). Проте, варто орієнтуватися на те, що більшості молодих педагогів притаманна «схильний до відповідальності» (64,7 %), що з одного боку буде сприяти кар'єрному зростанню, інтересу до роботи, з іншого – при несприятливих умовах може спонукати до виникнення тривожності. Є думка [4], що «нестабільний матеріальний стан» молодих педагогів, на який вказують 56,4 % досліджуваних, також може призводити до виникнення тривожності.

Таблиця 3

Аналіз результатів самооцінки молодих педагогів щодо соціально-професійної складової тривожності при входженні в освітню організацію (у %)

Характеристика соціально-професійної складової тривожності	Показники	
	Виявляє	Не виявляє
Відчуття непридатності до обраної професії	28,6	71,4
Буваю непосидючим	60,4	39,6
Нетерплячий до труднощів при виконанні професійної діяльності	16,8	83,2
Чутливий до невдач	51,1	48,9
Важко зосереджуюсь на нагальних професійних проблемах	33,7	63,3
Працюю з напругою	28,9	71,1
Схильний до відповідальності	64,7	35,3
Маю нестабільний матеріальний стан	56,4	43,6
При виконанні професійної діяльності відчуваю свою безкорисність	27,0	73,0
На роботі мені іноді сумно	71,4	28,6
Очікування мене нервує	68,7	31,3

Висновки. Отже, в процесі дослідження стану тривожності молодих педагогів при входженні в освітню організацію було виявлено:

- рівні тривожності молодих педагогів при входженні в організацію, які представлені такими рівнями: дуже високий – 2 %; високий– 12 %; середній (з тенденцією до високого) – 32 %; середній (з тенденцією до низького) – 49 % та низький рівень тревоги – 5 %;
- виокремлено показники складових тривожності молодих педагогів при входженні в організацію: психологічний, психофізіологічний, соціально-професійний;
- виявлено деякі чинники стану тривожності молодих педагогів.

Перспективним напрямком наших подальших досліджень є вивчення психологічних особливостей залежно від чинників та стану тривожності молодих педагогів при входженні в організацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. – 338 с.
2. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека / Ф. Б. Березин. – Л. : Наука, 1988. – 270 с.
3. Бороздина Л. В. Увеличение индекса тревожности при расхождении уровней самооценки и притязаний / Л. В.Бороздина, Е. А.Залученова // Вопр. психологии. – 1993. – № 1. – С. 104-113.
4. Вербицкий А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании : проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М. : Логос, 2010. – 336 с.
5. Изард К. Эмоции человека / К. Изард. – СПб. : Питер, 2000. – 430 с.
6. Имедадзе Н. В. Тревожность как фактор учения в дошкольном возрасте // Психологические исследования / Н. В. Имедадзе. – Тбилиси, 1966. – С. 49-57.
7. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса / Л. А.Китаев-Смык. – М. : Наука, 1983. – 368 с.
8. Лазарус Р. Теория стресса и психофизиологические исследования // Эмоциональный стресс / Р. Лазарус. – Л., 1970. – С. 178-209.
9. Личностная шкала проявлений тревоги (Дж.Тейлор, адаптация Т. А. Немчина) / Диагностика эмоционально-нравственного развития; ред. и сост. И. Б. Дерманова. – СПб., 2002. – С.126-128.
10. Москальов М. В. Специфіка експектацій фахівців при входженні в організацію / М. В. Москальов // Організаційна та економічна психологія в Україні : сучасні проблеми та перспективи розвитку (Київ, 24–25 квітня 2014 р.), X Ювілейна міжнар. наук-практ. конференц. з організац. та екон. психол. ; за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, М. С. Корольчука. – К. : Київ нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – С. 42-43.
11. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций / Я. Рейковский. – М. : Прогресс, 1979. – 204 с.

12. Хекхаузен Х. Тревожность. Тревога и тревожность / Х. Хекхаузен. – СПб. : Питер, 2001. – С. 123-133.

REFERENCES

1. Ananyev, B. G. (1968). *Chelovek kak predmet poznaniya [Man as an object of knowledge]*. Leningrad: Izd-vo Leningr. un-ta [in Russian].

2. Berezin, F. B. (1988). *Psikhicheskaya i psikhofiziologicheskaya adaptatsiya cheloveka [Psychic and psychophysiological adaptation of a person]*. Leningrad: Nauka [in Russian].

3. Borozdina, L. V., & Zaluchenova, Ye. A. (1993). Uvelicheniye indeksa trevozhnosti pri raskhozhdenii urovney samootsenki i prityazaniy [Anxiety index increase at divergence of self-esteem and aspirations levels]. *Vopr. psikhologii – Problems of psychology, 1,* 104-113 [in Russian].

4. Verbitskiy, A. A., & Larionova, O. G. (2010). *Lichnostnyy i kompetentnostnyy podkhody v obrazovanii: problemy integratsii [Personal and competent approach in education: problems of integration]*. Moscow: Logos [in Russian].

5. Izard, K. (2000). *Emotsii cheloveka [Human's Emotions]*. St. Petersburg: Piter [in Russian].

6. Imedadze, N. V. (1966). *Trevozhnost kak faktor ucheniya v doshkolnom vozraste [Anxiety as a factor of teaching preschoolers]*. Tbilisi [in Russian].

7. Kitayev-Smyk, L. A. (1983). *Psikhologiya stressa [Stress psychology]*. Moscow: Nauka [in Russian].

8. Lazarus, R. (1970). *Teoriya stressa i psikhofiziologicheskiye issledovaniya [Theory of stress and physiological studies]*. Leningrad [in Russian].

9. Dermanova, I. B. (2002). (Eds.). *Lichnostnaya shkala proyavleniy trevogi (Dzh. Teylor, adaptatsiya T. A. Nemchina) [The personal of anxiety (Dzh.Teylor, adaptation by T. A. Nemchin)]*. St. Petersburg [in Russian].

10. Moskalov, M. V. (2014). *Spetsyfika ekspektatsii fakhivtsiv pry vkhodzhenni v orhanizatsiiu [Specificity of professionals' expectation entering an organization]*. Kyiv: Kyiv nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].

11. Reykovskiy, Ya. (1979). *Eksperimentalnaya psikhologiya emotsiy [Experimental psychology of emotions]*. Moscow: Progress [in Russian].

12. Khekkhauzen, Kh. (2001). *Trevozhnost. Trevoga i trevozhnost [Anxiety]*. St. Petersburg: Piter [in Russian].

М. В. Москалёв

ИССЛЕДОВАНИЕ СОСТОЯНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ МОЛОДЫХ ПЕДАГОГОВ ПРИ ВХОЖДЕНИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ

В статье рассмотрена очень важная проблема современности, а именно: состояние молодых педагогов при вхождении в образовательную организацию. Автором проанализированы результаты исследования молодых педагогов касательно состояния тревожности. Выявлены факторы, влияющие на состояние тревожности молодых педагогов. Исследованы составляющие (психические, физиологические, социально-профессиональные) тревожности молодых педагогогив при вхождении в образовательную организацию. А также соотнесено полученные данные с возможностью влияния на профессиональную деятельность молодых педагогов при вхождении в образовательную организацию.

Ключевые слова: образовательная организация, молодые педагоги, вхождение, вхождение в организацию, тревожность.

M. V. Moskaliov

STUDYING THE ANXIETY OF YOUNG TEACHERS ENTERING AN EDUCATIONAL ORGANIZATION

The article describes a very important issue of our time, namely the state of young teachers when entering the educational organization. Author stated the definition of young teachers entering the educational organization. The results of studies of young teachers on the state of anxiety are: levels of anxiety of young teachers entering the educational organization are identified: very high, high, medium (with a tendency to high); average (with a tendency to low) and low; factors that affect the state of anxiety of young teachers are highlighted; components (psychological, physiological, social and professional) of anxiety of young teachers when entering the educational organization are investigated. The psychological component of anxiety was mainly represented by psychological qualities and characteristics that have been identified on the basis of characteristics of unformed emotional sphere of young teachers, namely: "I am usually calm and to make me feel something is not easy, I'm rarely tired" – there is a positive modality, confidence and courage, however the deficit of confidence, anxiety for no reason are represented in having thoughts that are not desirable to tell others. The psycho-physiological component of anxiety is accompanied by the presence of the young teacher characteristics that display their organismic features, namely, their own nervous system is shattered: "I feel a headache, aversion to redness, restless sleep and often crying". The analysis of the results of socio-professional component provided an opportunity to identify the characteristics that indicate the influence of young teachers' anxiety when entering the educational organization, namely a sense of unfitness for their chosen profession, restlessness, impatience to difficulties in the execution of professional activities, sensitivity to failure, difficult focus on current professional issues,

culties in the execution of professional activities, sensitivity to failure, difficult focus on current professional issues, working with the tension-prone liability, precarious financial position, etc. Also the article provides comparing the data with the ability to influence the image of the young teacher professional activity when entering the educational organization. The promising direction of our future research is to study the psychological characteristics depending on the factors and state of anxiety of young teachers entering the organization.

Keywords: educational organization, young teachers, entering the organization, anxiety.

Подано до редакції 03.06.14

УДК: 343.977

О. А. Назаров

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ-ПСИХОЛОГІВ ВІДПОВІДНО ДО ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті висвітлено правові аспекти порядку проведення атестації судових експертів психологів та проблемні шляхи їх підготовки.

Ключові слова: *атестація судового експерта, система підготовки експертів, судова експертиза, судовий експерт-психолог.*

Перехід України до демократичних відносин, розбудова правової держави, яка б відповідала європейським стандартам та реформування судово-правової системи в Україні зумовлюють зростаючу потребу у кваліфікованій допомозі з боку судових експертів та судових експертів-психологів зокрема. У багатьох замовників експертно-психологічних досліджень, судово-психологічної експертизи все частіше виникають юридично значимі правові ситуації (вирішення питання про місце мешкання неповнолітньої дитини, судовий розгляд справ щодо угод з пороками волі, відшкодування моральної шкоди тощо), в яких існує нагальна потреба у застосуванні спеціальних психологічних знань.

З метою досягнення в Україні високої якості судових експертиз, що існує в країнах Європи, розвитку науково-методичного забезпечення, підвищення ефективності системи підготовки та кваліфікації працівників державних судово-експертних установ, значну увагу до себе привертає атестація судових експертів-психологів.

Питанням атестації судових експертів присвячені роботи таких учених, як Репешко П. І., Шерстюк В. М., Клименко Н. І.. Проте, умови атестації судових експертів потребують подальшого удосконалення методики їх підготовки.

Кваліфіковане вирішення експертних завдань, які постають перед сучасним судочинством, вимагає високого рівня знань та освіченості в галузі судової психології та, зокрема, в такій важливій інституції, як судово-психологічна експертиза.

Метою дослідження є розгляд процесу підготовки судових експертів-психологів і їх атестація в системі державного регулювання, а також вивчення нормативно-законодавчої бази, що регулює процес підтримки судових експертів-психологів та повноти розкриття вимог до їх роботи як державних службовців. Проте, механізм атестації експертів-психологів та їх відповідність кваліфікаційним класам потребує їх особливого вивчення та оцінки.

Згідно законодавства України, судовим експертом є особа, яка має спеціальні знання і якій доручається відповідно до порядку, встановленого кодексами, що регулюють проведення судової експертизи (ст. 69 КПК України), проведення відповідної судової експертизи або експертного дослідження у разі запитів з боку зацікавлених громадян чи юридичних осіб.

Сьогодні експертом-психологом у судочинстві може бути лише державний експерт, тобто співробітник державної експертної установи, який має необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань, має відповідну вищу освіту освітньо-кваліфікаційного рівня не нижче спеціаліста, пройшов відповідну підготовку та отримав кваліфікацію судового експерта зі спеціальності 14.2 «Психологічні дослідження». Крім того, судовому експерту забороняється використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки та пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб [1].

Слід зазначити, що, відповідно до нового Кримінально-процесуального кодексу України, експерти будь-якої спеціальності процесуально рівнозначні, спеціальні норми можуть регулювати тільки обов'язкові види проведення судової експертизи, наприклад, судово-психіатричної експертизи.

Для забезпечення належного професійного рівня судових експертів психологів проводять їх атестацію.

Атестацію з метою присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів проводять ек-